

Reumatologie Martini Ziekenhuis Groningen

Patiënteninformatie Methotrexaat

Methotrexaat (MTX) behoort tot de groep van reuma-remmende middelen, dat betekent dat deze middelen in staat zijn de ontstekingsactiviteit van het reumaproces zelf af te remmen.

Het doel van dit type medicijnen is dan ook:

1. Het onderdrukken van de klachten (pijn en stijfheid), verschijnselen (gewrichtszwelling) en het verbeteren van de algemene conditie.
2. Het beperken van de gewrichtsbeschadiging.

Lees voor gebruik ook de bijsluiter

Het is belangrijk om voor gebruik van dit geneesmiddel ook altijd de officiële bijsluiter goed te lezen.

Hoe kunt u dit geneesmiddel het beste innemen?

Methotrexaat wordt voorgeschreven door uw behandelend reumatoloog. Dit kan zijn in de vorm van tabletten of een injectiepen. De tabletten kunnen tegelijk worden ingenomen, het beste met voedsel of drinken. Als u moet starten met 15 mg, dan zijn dit tabletten (6 stuks van 2,5 mg), als u moet starten met 25 mg dan is dit altijd per injectiepen. Als u Methotrexaat gaat injecteren, krijgt u een spuitinstructie van de reumaconsulent.

Methotrexaat tabletten en injecties worden 1x keer per week gebruikt en dus niet dagelijks. Methotrexaat mag alleen worden voorgeschreven door uw behandelend reumatoloog en niet door uw huisarts.

Moment van werking

Na het starten met Methotrexaat kan het vier tot acht weken duren voor u enige verbetering bemerkt. Over het algemeen zal uw arts u daarom adviseren om naast de Methotrexaat andere ontstekingsremmende pijnstillers te blijven gebruiken.

Mogelijke bijwerkingen

Bij Methotrexaat is het goed om alert te zijn op een aantal mogelijke bijwerkingen, die echter meestal snel verdwijnen en in ieder geval snel overgaan na het staken van de behandeling.

Meest voorkomende bijwerkingen:

- maag- of darmklachten zoals vol gevoel, misselijkheid en diarree
- ontsteking van het mondslijmvlies ("afters")
- leverfunctiestoornissen en stoornissen in de bloedaanmaak. Hierop zal uw bloed regelmatig worden gecontroleerd.
- bepaalde vorm van longontsteking. Deze kan zich aandienen door een droge kriebelhoest en kortademigheid
- verder zie de officiële bijsluiter.

Foliumzuur

Om de kans op bijwerkingen zoveel mogelijk te beperken wordt in de regel Foliumzuur (Vitamine B11) bijgegeven. Het tablet Foliumzuur (5 mg) moet worden ingenomen 24 en 48 uur nadat u Methotrexaat heeft ingenomen. Het is belangrijk dat u de eerste tablet foliumzuur niet binnen 24 uur na de Methotrexaat inneemt.

Controles

Om de kans op bijwerkingen zoveel mogelijk te beperken zijn de volgende instructies voor u van belang.

- Wees zuinig met alcohol; in combinatie met Methotrexaat is het risico op leverfunctiestoornissen verhoogd.
- Houdt u goed aan de afspraken voor bloedcontrole. Het normale schema is: gedurende de eerste drie maanden: één keer per vier weken en bij verhoging van de dosering ook één keer per vier weken. Vervolgens eenmaal in de drie tot vier maanden. Wanneer een stabiele situatie bereikt is, is het gebruikelijk de frequentie te verminderen tot bijvoorbeeld eens per zes maanden.
- De laboratoriumformulieren krijgt u tijdens uw bezoek aan de polikliniek en de uitslagen worden gecontroleerd door de reumatoloog of physician assistant.
Let op! Alleen als u het labonderzoek bij CERTE laat verrichten kunnen de uitslagen direct worden gecontroleerd door de reumatoloog of physician assistant. Als u gebruik maakt van een ander laboratorium, dan verzoeken wij u vriendelijk om de uitslagen te laten opsturen naar de reumatoloog.
- Wanneer u de afspraken niet opvolgt om volgens voorschrift het bloed te laten controleren, dan adviseren wij u dringend om geen Methotrexaat te gebruiken.

Infecties

Indien u vermoedt dat u een infectie of ontsteking heeft, kunt u het beste contact opnemen met uw huisarts. Indien uw huisarts of een andere specialist het noodzakelijk acht om u met antibiotica te behandelen, meldt dan altijd dat u behandeld wordt met Methotrexaat. Bepaalde antibiotica (co-trimoxazol/trimethoprim) kunnen namelijk niet in combinatie met Methotrexaat gegeven worden in verband met het risico op ernstige bijwerkingen.

Zwangerschap en borstvoeding

Bij gebruik van Methotrexaat tijdens de zwangerschap bestaat er een vergrote kans op miskramen en aangeboren afwijkingen. Daarom wordt aan zowel vrouwelijke als mannelijke patiënten geadviseerd om tijdens de behandeling voor een betrouwbare anticonceptie te zorgen. Na beëindiging van de behandeling met Methotrexaat moet de anticonceptie nog drie maanden worden voortgezet. Indien u een zwangerschap overweegt is het uiteraard van belang met uw behandelend arts te overleggen (dit geldt zowel voor vrouwelijke als voor mannelijke patiënten).

Het geven van borstvoeding is tijdens behandeling met Methotrexaat niet toegestaan.

Operaties en tandheelkundige ingrepen

Methotrexaat kan worden doorgebruikt in de periode voor, tijdens en na een operatie en bij een tandheelkundige ingreep. In de doseringen die de reumatoloog toepast is er geen invloed op de wondgenezing.

Vaccinatie

Een griepvaccinatie wordt jaarlijks aanbevolen. Tevens wordt 1x per 5 jaar een pneumococcenvaccinatie aanbevolen. Dit kunt u via de huisarts regelen. De pneumococcenvaccinatie kan wel kosten met zich meebrengen.

Denkt u vaccinaties nodig te hebben voor verre reizen, overleg dan een half jaar van te voren met de GGD.

Aanvullende informatie

Methotrexaat in een hoge dosering is een cytostaticum. Dit is een stof die de groei van cellen remt en snelgroeiende en/of woekerende cellen zelfs kan doden. Cytostatica worden gebruikt voor de behandeling van kanker. Omdat bleek dat Methotrexaat ook de activiteit remt van niet-kwaadaardige ontstekingscellen, wordt het middel ook toegepast bij chronische gewrichtsontstekingen. De dosering van Methotrexaat is echter bij reumatische ziekten veel lager dan bij de behandeling van kwaadaardige aandoeningen, waardoor de bijverschijnselen en de kans daarop ook aanzienlijk minder zijn.

Bron

- Richtlijn NVR 2009/update 2011
- Farmacotherapeutisch Kompas
- KNMP

Recepten en laboratoriumcontroles

A. Als u start met methotrexaat:

- U krijgt een recept mee voor voldoende medicatie tot aan de vervolgspraak.
- Met dit recept gaat u naar uw eigen apotheek of de Martini-apotheek.
- De apotheek geeft een eerste keer altijd een gedeelte van de voorgeschreven medicatie mee met daarnaast een herhaalrecept.
- 4 weken en 8 weken na het beginnen met methotrexaat laat u labonderzoek doen en vlak voor het volgende bezoek aan de reumatoloog.

B. Als u al langer methotrexaat gebruikt:

- Tijdens de vervolgspraak krijgt u van de reumatoloog weer een recept mee (in principe is dit genoeg tot aan de volgende afspraak).
- Vlak voor het volgende bezoek aan de reumatoloog laat u uw bloed controleren.
- Mocht u onverhoopt toch te weinig medicatie hebben tot aan uw vervolgspraak dan geldt het volgende:
 - Vlak voor uw laatste dosering methotrexaat laat u labonderzoek doen.
 - Een dag na dit labonderzoek belt u het secretariaat (050-5246955) voor een herhaalrecept.
 - Het secretariaat controleert of er labcontrole is gedaan
 - Zo ja: dan wordt er een nieuw recept naar uw apotheek gefaxt
 - Zo nee: dan wordt geadviseerd eerst labonderzoek te laten verrichten. U krijgt pas een nieuw recept als het labonderzoek is gedaan en gecontroleerd.

C. Als u al lang methotrexaat in een lage dosering gebruikt

- Uw behandelaar spreekt met u af hoe vaak er labonderzoek verricht moet worden.
- U krijgt een recept mee voor de periode tot aan de labcontrole en/of policonrole.
- Vlak voor het volgende bezoek aan de reumatoloog laat u uw bloed controleren.
- Mocht u onverhoopt toch te weinig medicatie hebben tot aan uw vervolgspraak dan geldt het volgende:
 - Vlak voor de laatste dosering methotrexaat laat u lab onderzoek doen.
 - Een dag na dit labonderzoek belt u het poliklinieksecretariaat (050-5246955) voor een herhaalrecept.
 - Het secretariaat controleert of er labcontrole is gedaan
 - Zo ja: dan wordt er een nieuw recept naar uw apotheek gefaxt
 - Zo nee: dan wordt geadviseerd eerst labonderzoek te laten verrichten. U krijgt pas een nieuw recept als het labonderzoek is gedaan en gecontroleerd.

Laboratoriumcontroles

- De laboratoriumformulieren krijgt u mee van de polikliniek secretaresse.
- De uitslagen komen terecht in "Postvak In" van uw behandelaar.
- Uw behandelaar controleert de uitslagen.
- Als er belangrijke afwijkingen zijn wordt u door ons gebeld.

Als u niet bij een Certe-laboratorium uw bloed laat prikken, dan graag vragen of ze de uitslagen willen faxen naar: (050) 524 6947 (polikliniek reumatologie).